

[Člověk, dějiny, příroda a pravda]

30. 6. 67

Představa, že člověk je sám svým tvůrcem, je značně naivní a pro důsledné myšlení neudržitelná. Člověk nepochybně je schopen na sobě pracovat, spolupracovat – je svým spolutvůrcem, podílí se na sobě jako na výsledku také svého přičinění. Ale tím se jeho existence nevyčerpává. A nejde pouze o jednotlivé, konkrétní lidské individuum, ale o člověka vůbec, o lidstvo, o lidské dějiny. A také nejde pouze o setrvačnosti nižší úrovně, o tzv. přírodu, která by se spoluprosazovala v lidských dějinách. Dějiny nemohou neprocházet médii lidské aktivity, ale nejsou pouhým jejím výsledkem, výsledkem, produktem. Dějiny v určitém momentu přesahují lidskou aktivitu – totiž tam, kde jí propůjčují její dějinnou podobu, její dějinnost, ale i její dějinný význam, tj. kde jsou hodnocením, soudem nad touto aktivitou. Neboť uprostřed dějin se děje nejen lidská aktivita, nýbrž také, a dokonce především pravda. Lidská činnost a člověk vůbec, lidské dějiny jsou tím, čím jsou, teprve ve světle pravdy; teprve skrze pravdu se stávají tím, čím vskutku jsou. Člověk se stává člověkem teprve v komunikaci s pravdou, nejen tedy v komunikaci s přírodou, nebo dokonce jen se světem daností. Pravda však není výtvořem, produktem ani funkcí člověka; spíše naopak je člověk funkcí a výtvořem pravdy. Místem, kde se člověk loučí s pouhou přírodností, je právě počátek jeho komunikace s pravdou, tj. *logos*.